

Başarısız Devletler ve Terörizm İlişkisi

Duhan KALKAN

Kalecik Belediye Başkanı

kalkanduhan@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-5346-7016

Öz

Günümüzde uluslararası sistemi şekillendiren ve toplumsal sözleşme odaklı bir yapı olan devlet kavramı, uluslararası hukukun da temelini oluşturmaktadır. Halkın doğa durumundan kurtulmak için kendi rızasıyla bazı haklarını devlete devretmesine dayanan bir toplumsal sözleşme çerçevesinde gelişen devlet kavramı, bu haliyle birlikte devletlerin tarihi gelişim sürecinin son aşaması olarak görülmektedir. Bugünün küreselleşen dünyasında, sınırların ötesine rahatlıkla geçebilen ve her devletin sınır komşularını tehdit eden olgular haline gelen anarşi ve terör kavramlarıysa uluslararası sistemdeki tüm devletleri olumsuz etkilemektedir. Başarısız olarak tanımlanan devletlerin ise uluslararası ilişkiler üzerindeki en büyük etkilerinden birinin de bu bağlamda sebep oldukları küresel ve bölgesel güvenlik sorunları olduğu ifade edilmektedir. Bu çalışmada başarısız devlet olgusunun, sınırları aşan ve devletleri doğrudan tehdit eden terörizm kavramıyla ilişkisi değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Devlet, Güvenlik, Başarısız Devlet, Terörizm.

Jel Sınıflandırma Kodları: H75, H89

Failed States and Terrorism Relationship¹

Abstract

The concept of the state, which is a social contract-oriented structure that shapes the international system today, also forms the basis of international law. The concept of the state, which developed within the framework of a social contract based on the people's voluntary transfer of some of their rights to the state in order to get rid of the natural state, is seen as the final stage of the historical development process of states. In today's globalized world, the concepts of anarchy and terrorism, which can easily cross borders and threaten the border neighbors of each state, negatively affect all states in the international system. It is stated that one of the biggest effects of failed states on international relations is the global and regional security problems they cause in this context. In this study, the relationship between the failed state phenomenon and the concept of terrorism, which transcends borders and directly threatens states, is discussed.

Keywords: State, Security, Failed State, Terrorism.

Jel Classification Codes: H75, H89

¹ Extended abstract is presented at the end of the article.

Geliş Tarihi (Received): 08.02.2023 – Kabul Edilme Tarihi (Accepted): 23.03.2023

Atıfta bulunmak için / Cite this paper:

Demirel, M. (2023). Başarısız devletler ve terörizm ilişkisi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 325-343. doi: 10.18074/ckuiibfd.1248764

1. Giriş

Dünya tarihine bakıldığında devletler kurulmuş, yıkılmış, sayıları sürekli değişmiş ancak sonuçta egemen eşitliğine dayanan bir dünya düzeni kurulmuştur. 1648 Vestfalya Barış Antlaşması sonucunda, egemen eşitliğine dayalı kurulan devlet düzeni sarsılmaya başlamıştır. O tarihten itibaren uluslararası güç dengesi değişmeye başlamış, iki kutuplu bir dünya düzeninden daha karmaşık bir yapıya, düzensizliğe doğru geçiş yaşanmıştır. Bu düzensizlikle birlikte uluslararası yeni aktörler oyuna girmiş, serbest ticaret yaygınlaşmış ve ekonomi liberalleşmiştir. Ekonomik gelişmelere ek olarak insan hakları ön plana çıkmış ve uluslararası hukukun temeli haline gelmiştir. Aynı zamanda güvenlik riskleri dönüşmüş ve silahlanmada yaşanan artışla devletler arasındaki savaşların yerini, çoğunlukla küçük çaplı, uluslararası aktörlerin müdahil olduğu, iç savaşlar almıştır (Batır, 2017).

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından yaşanan en önemli gelişme, imparatorlukların yıkılması ve imparatorluklar yerine birçok ulus devletin kurulmasıdır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise çok sayıda ülke, Birleşmiş Milletler kararıyla kendi kaderini tayin hakkını kullanarak bağımsızlıklarını ilan etmiştir (Kiraz, 2012). 1990 yılında ise Soğuk Savaş sonucunda Sovyetler Birliği dağılmış ve birçok yeni ulus devlet ortaya çıkmıştır. Yaşanan tüm gelişmeler sonucunda uluslararası sistemdeki devlet sayısı büyük artış göstermiştir. Örnek olarak 1919'da 59 ülke varken 1990'dan sonra ülke sayısı 192'ye ulaşmıştır (Rotberg, 2003). Çok sayıda ülkenin ortaya çıkması da devlet modelleri arasında bir kategori oluşmasına yol açmıştır. Çünkü farklı yapıdaki bu kadar ülkenin varlığı güvenlik, ekonomi ve sosyal sorunlar yaşanmasına neden olmuştur.

20. yüzyıldan 21. yüzyıla geçerken küreselleşme ve egemenlik kavramları iç içe geçmeye başlamış, bir çok devlet ise devlet olmanın getirdiği işlevleri etkin şekilde yerine getirmekte sorunlar yaşamıştır. Bunun sonucunda uluslararası sistemde “başarısız devlet/failed state” tanımı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Soğuk Savaş sonrasında yaşanan küreselleşme sonucunda ekonomik, siyasi ve sosyal konulara ek olarak, devlet ve toplum güvenliğini sağlamakta zorlanan devletlerin uluslararası toplumu tehdit eden bir sorun haline geldiği gerçeği eklenmiştir. Bu durum hem bir gerçeklik olarak hem de bir tez olarak uluslararası siyasi gündemde yer almaya başlamıştır.

Esasen bir devletin başarısızlığı tek başına bir tehdit oluşturmak için yetersizdir. Diğer bir söylemle başarısız devletler, başarısızlıkları nedeniyle doğrudan küresel veya bölgesel bir tehdide neden olmazlar. Bundan çok üçüncü bir aktörün olası tehditlerine zemin oluşturur ve bu nedenle merkezi güvenlik sorununun çözülmesini zorlaştırırlar. Buradan hareketle, başarısız devletlerin somut tehditlere neden olabilecekleri riskler barındırdıkları söylenebilir. Bu tehditler halklarına ve komşu devletlere yönelik olabileceği gibi, küresel ve bölgesel bir boyut kazanarak konum olarak daha uzak devletlere yönelik de olabilir.

2. Devlet Kavramı

Modern anlamda 15. ve 16. yüzyılda ortaya çıkan devlet kavramı, gücün toplumdaki geldiği ve bu nedenle gücün meşruluğunun da toplumda aranması gerektiği fikrine dayanmaktadır (Arslanel & Eryücel, 2011).

Modern devletin ortaya çıkmasının ilk adımı tarihin en eski sayfalarında yer alan Vestfalya Barış Anlaşması'dır. Avrupa'da feodalizmden kapitalizme geçiş ve 17. yüzyılda oluşan Vestfalya sistemi ulus devletin ilk adımı olarak sayılmaktadır (Yalvaç, 2005). Devletlerin doğasında yaşanan bu değişim ikiye ayrılmaktadır; 16. yüzyıl öncesinde olan mutlakiyetçi devletler ve modern devletler. Modern devletler egemenliğin öne çıktığı dönemlerden 19. yüzyılda liberal devletlerin ortaya çıkışına, 20. yüzyılda otoriter devletlerin güçlenmesine, 20. yüzyılda modern devlet modellerinin görülmesine ve 21. yüzyılın postmodern devletlerine kadar uzanmaktadır.

Devlet kavramını tanımlamak için günümüzde çeşitli görüş ve teoriler ortaya atılsa da en fazla kabul edileni Jellinek (1990)'in "Üç Unsur Teorisi" olmuştur. Bu teoriye göre devletin ilk unsuru bir insan topluluklarıdır. İkinci unsur ise, bir toprak üstünde hukuki örgütlenme olmasıdır. Son unsur, topluluğun toprak üzerindeki egemenliğinin varlığıdır. Bir devletten söz edebilmek için tüm unsurların bir arada mevcut olması gerekir. Bu unsurlardan biri eksik olursa diğerlerinin devlet olmaya yetmeyeceğine inanılır. Örneğin; yeryüzünde yaşayan halkların egemenliği söz konusu değilse burada bir devlet değil, bir insan topluluğu vardır (Gözler, 2007). Devlet kavramından bahsedebilmek için gerekli olan bu unsurlar başarısız devletlerde tam olarak görülememektedir. Bu unsurları taşımayan devletler vatandaşlarının güven ve sadakatlerini zedeler, sadakat bozulur ve zamanla vatandaş ve devlet arasındaki toplumsal sözleşme ortadan kalkar.

21. yüzyılın temel sorunlarından biri başarısız devletlerdir. Çünkü başarısız devletler nedeniyle ortaya çıkan sorunlar uluslararası bir boyut alır, muhatapsız ve asimetriktir. Bu nedenle dünyanın tamamını etkileme kabiliyetine sahip bu problemin nasıl çözüme kavuşacağı da günümüzün temel sorusudur (Cojanu & Alina, 2007).

3. Başarısız Devletler

Küreselleşmenin yarattığı etkileme ağı, herhangi bir devlette meydana gelen bir değişimin/gelişimin tüm uluslararası sisteme yansiyabilecek bir yapı oluşturmuştur. Buradan hareketle uluslararası aktörler ve devletler günümüzde ülkelerini diğer ülkelerde yaşanan sorunların da içinde bulmaktadır. Özellikle iç egemenliklerini sağlayamayan, ana işlevlerini yerine getirmekte zorlanan devletler, insan hakları ihlallerinin ve çok sayıda sorunun sıklıkla yaşandığı ve dışarıdan müdahalelerin çoğaldığı bölgeler olmuştur. Müdahalelerin belirli kuralları ve yöntemleri olmaması da beka sorunları beraberinde getirmektedir. Egemenlik, devletin temel

unsuru olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle egemenliğin dış boyutunda ve iç boyutunda ortaya çıkan sorunlar, devletleri birçok konuda kırılğan bir yapıya sahip hale getirmektedir. Söz konusu kırılğanlık başarısız bir devletin nitelikleriyle özdeşleştirilebilmektedir. Vatandaşlarının güvenliğini sağlamak ve onları ülke sınırları içinde güvende hissettirmek devletin asli görevidir. Başarısız devletlerin çoğunda, devlet ordusu silahlı gruplarla çatışmak zorunda kalır ve başarısız devlet içindeki şiddet genellikle rejime veya hükümete yöneliktir.

Başarısız devlet temel olarak devletle yapılan tüm tanım ve genellemelere karşı niteliklidir. Weberyen tanımda devlet sürekliliği içerirken başarısız devlet süreklilik koşulunu yerine getiremez. Bu örneği genişletecek olursak devlet tanımlarında yer alan egemenlik, güvenlik, vatandaşa kamu hizmeti sağlama gibi kriterler kullanılarak bir devletin başarılı ya da başarısız olduğu saptanabilecektir. Şüphesiz ki dünya genelinde devletler farklı düzeylerde başarı ya da başarısızlık yaşamaktadır (Gross, 1996).

Başarısız devlet kavramı, Soğuk Savaş döneminin sona ermesiyle uluslararası hukuk terminolojisine girmiştir (Öğüt, 2013). Kavram ilk olarak iki emekli ABD Dışişleri Bakanlığı bürokrati, Gerald B. Helman ve Steven R. Ratner tarafından "Başarısız Devletlerin Korunması" adlı kitaplarında kullanılmıştır. Kitapta başarısız devlet "kendi kendine yetemeyen devlet" olarak tanımlanır. Weber'in modern devlet tanımından yola çıkan William Zartman (1995)'ın ifadelerine göre başarısız devlet kavramının tanımı, devlet dışı aktörler tarafından yaratılan engellerden ötürü güç kullanma tekeli yitiren veya ulusal sınırları içerisinde tam olarak söz konusu yetkiyi kullanamayan devlet olarak ifade edilmektedir. Başarısız devletlerde devletin tartışmasız otoritesi sarsılmıştır (Helmas & Ratner, 1993). Bunun sonucunda da başarısız devletler iç savaş, sürekli bir şekilde bölünme ve devlet ile devlet dışı aktörler arasında çıkan güç mücadeleleri yaşanmaktadır (Rotberg, 2003).

Zartman (1997), başarısız devletleri anlatırken, güç kullanma tekelinin devlet dışı aktörlerle paylaşılmasına dikkat çekerek, devletin üstünlüğünü ve tekliliğini kaybettiğini belirtmiştir. Bu devletlerde egemenlik kavramı kötü kullanılmakta ve vatandaş baskı altında tutulmaktadır. Tehlike zamanlarında ise dış müdahaleye daha açıktır. Burada müdahaleden kasıt sadece askeri operasyonlar değildir; uzlaşma, toplantı ya da tahliye şeklinde de olabilir. Michael'a göre ise, devlet başarısızlığı diğer devletlere kıyasla uzun süreli siyasi ve etnik parçalanma, ekonomik gerileme, yolsuzluk ve ulusal altyapının bozulmasıyla ölçülmektedir (Klarre, 2004).

21. yüzyılın en önemli sorunlarından biri, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte, başarısız veya kırılğan devletlerin uluslararası düzen için bir tehdit olarak ortaya çıkmasıdır. Başarısız devletlerin sayısıyla ilgili çeşitli tahminler olmasına rağmen, günümüzde 25-50 devletin başarısız veya yakın gelecekte başarısız devlet olacağı öngörülmektedir (Carment, Gazo, & Prest, 2007). Soğuk Savaş süresince, iki süper

gücün yeni bağımsızlığına kavuşan üçüncü dünya devletlerine yaptığı yardımlar bu devletlerin ömrünü uzatmada önemli bir rol oynamıştır. Filipinler, Zaire, Güney Vietnam ve Somali Amerikan yardımından büyük ölçüde yararlanırken; Afganistan, Etiyopya, Küba ve bazı Afrika ülkeleri Sovyetler Birliği'nden yardım almıştır (Helmas & Ratner, 1993). Küreselleşme nedeniyle bağımsız devletlerin ne olduğu/olacağı sorunlar önceki dönemlere kıyasla daha tehlikeli hale gelmiştir (Özalp, 2014). Bunun ana sebebi başarısızlığın tek bir alanla sınırlı olmayıp, terörizm, göç gibi bölgesel hatta küresel etkiye sahip hale evrilmesidir.

Kırılgan devletlerde ya da başarısız devletlerde gözlenen temel özellikler 3 maddede toplanabilir. Bu çerçevede söz konusu devletler;

1. Etkinlik sağlama konusunda yetersiz kalmaktadır. Bir devletin yapması gerekenleri yapmakta zorlanmaktadır.

2. Egemenlik ya da otorite sağlama noktasında yetersiz kalmaktadır. Normal devletler meşru güç kullanma tekeli sahip, en güçlü otoritelerken başarısız devletlerde bu şartlar sağlanamamaktadır. Çünkü devlet otoritesinin yanı sıra güç kullanan başka otoriteler de vardır.

3. Meşruiyetlerini kazanama ya da devam ettirme konusunda yetersiz kalmaktadır. Vatandaşlar yetki ve etkinliğini sağlayamayan bir devlete güven duymazlar ve sonucunda devlet meşruiyetini kaybeder.

Başarısız devletlerde devlet güvenliğini sağlamakla görevi olan polis, ordu gibi bütün kolluk ve güvenlik kuvvetleri etkinliğini yitirmiştir. Devletin elinde olan ekonomik kaynakların dağıtılması keyfileşmiş ve bu kaynaklar genellikle iktidara yakın çevrelere pay edilmeye başlanmıştır. Başarısız devletler ekonomiden başlamak üzere insani, siyasi ve sosyal açılardan önemli eksiklikler barındırırlar. İnsanların hayatı tehlikeye düşer, kamu hizmetlerinin kalitesinde düşüş yaşanır ve u hizmetlerden yararlanmak zorlaşır. Bunların sonucunda başarısız devletlerde toplumsal kutuplaşma başlar ve sonunda insan hakları ihlalleri, şiddet ve hatta terör olayları meydana gelir (Bingöl, 2016). Başarısız devletler, başarılı devletlerden farklı olarak, sosyal düzeni sağlamak, kendilerini dış tehlikelerden korumak ve bu tehlikelere karşı caydırıcılık sağlamak için ihtiyaç duyulan temel araçların neredeyse hiçbirine sahip değildir (Carment, 2003). Kendi egemenlik alanlarındaki meşru güç kullanma tekellerini kaybettiklerinden otoritelerini de kaybetmişlerdir (Rothberg, 2002).

Özet olarak başarısız devletlerde otorite zayıflığı ve yetersiz devlet kapasitesi ile meşruiyet sorunu arasında güçlü bir nedensellik ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Otorite zayıflığı ve çatışma ortamı arasında birbirini besleyen bir ilişki bulunmakta ve bu durum da devlet meşruiyetin, tartışılır kılmaktadır. Bir devletin başarısız devlet yukarıda sayılması için bahsedilen tüm alanlarda aynı anda başarısız olması gerekmez. Bir alanda yaşanan eksiklik bile devletleri kırılgan hale

getirmektedir.190. Bu devletler sınırları içerisinde güvenliği sağlamak için gerekli olan otoriteden, vatandaşların ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan kurumsal kapasiteden ve vatandaşlarını yurtdışında temsil etmek için gerekli olan meşruiyetten yoksundurlar. Bu nedenlerle başarısız devletler öncelikle kendi vatandaşları için sonrasında sınır komşuları ve uluslararası sistem için tehlike oluşturmaktadırlar.

3.1. Başarısız Devletler Endeksi

21. yüzyılda dünya genelinde ortaya çıkan, zayıf veya başarısız devletler şeklinde anılan devletler, günümüzde dünya barışını en çok tehdit eden unsurlardan biri olmuştur. “Suriye, Mısır, Irak, Sudan, Lübnan, Afganistan, Burundi, Haiti, Sierra Leone, Somali, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Yemen” gibi ülkeler önemli örneklerdir. Devlet başarısızlığının sadece başarısızlığın olduğu ülkeyle sınırlı olmadığı, çünkü bu ülkelerde yaşanan olayların birçok insanın ölümüne ve bölgesel ve küresel birçok soruna yol açtığı görülmektedir (Bingöl, 2016).

Fund For Peace, 1957'de kurulmuş bir Amerikan düşünce kuruluşudur. Başarısız Devletler Endeksi, 2005'te 75 ülkeyi ve 2006'da 146 ülkeyi analiz ederek başlamış 2013'ten bu yana ise 178 ülke değerlendirmeye alınmıştır (Fragile States Index, 2017). Tayvan, Filistin, Kuzey Kıbrıs, Kosova ve Batı Sahra gibi ülkeler egemen kabul edilmesine rağmen endekse dahil edilmemektedir. Bir ülkenin Kırılgan Devletler endeksine girebilmesi için iki şart aranmaktadır. İlk olarak, bu ülkenin Birleşmiş Milletler'e üye bir devlet olması gerekir. İkincisi, anlamlı analizin yapılabilmesi için o ülke için anlamlı veri içeriğine ve örneklem büyüklüğüne sahip olunması gerekir (Fragile States Index, 2018). Fund For Peace'in 2020 yılında yayınlanan Kırılgan/Başarısız Devletler Endeksi'nde 50-60 arasında başarısız devlete yer verilmiştir. Birleşik Krallık Uluslararası Kalkınma Departmanı ise bu sayıyı 46 olarak belirtmiştir. Öte yandan, Dünya Bankası'nın benzer bir anlayışını yansıtan Stres Altındaki Düşük Gelirli Ülkeler (LICUS) kategorisinde ise, 30 ülke bulunmaktadır (Karacuka & Çelik, 2017).

Kırılgan devlet endeksinde devletler 12 kriter üzerinden değerlendirilir; nüfus baskıları, mülteciler ve yerinden edilmiş kişiler, gruplar arası çatışmalar (grup şikayeti), beyin göçü, düzensiz kalkınma, ekonomik gerileme, devletin meşruiyeti, kamu hizmetleri, insan hakları, güvenlik aygıtı, elitler arası kutuplaşma (hizipleşmiş elit) ve dış müdahale (The Fund for Peace, 2021). Belirlenen göstergelere ilişkin puanların toplamı 0-120 arasında değişen bir ölçekte, "sürdürülebilir", "kararlı" ve "uyarı" olarak sıralanan üç kategoriden oluşmaktadır (Alizade, 2019). 2020 Yılı raporuna göre en sürdürülebilir 15 ülke içerisinde Avrupa ülkeleri çoğunluktadır. 178. sırada yer alan Finlandiya'nın puanı 14,6'dır ve en başarılı devlettir. Finlandiya'nın politik sistemine bakıldığında; bir hükümet başkanı (başbakan) ve bir devlet başkanı (cumhurbaşkanı) olan parlamenter bir cumhuriyet olduğu görülmektedir. Yemen ise 112,4 puanla en başarısız devlet olarak sıralanmıştır. Bunun nedeni özellikle Yemen'in içinde bulunduğu kargaşa ve

6 yıldır süren iç çatışmadır. İkinci en başarısız devlet ise 110,9 puanla Somali'dir. Somali, 1988 yılından bu yana silahlı iç savaşın yaşandığı ve küresel güçlerin müdahalesi olan bir devlettir. En başarısız devletlerde üçüncü sırada ise Güney Sudan yer almaktadır. Güney Sudan; 2011 yılında Sudan'la yaşanan iç savaştan sonra bağımsız olan genç bir devlettir. 2011'de bağımsızlığını ilan eden Güney Sudan'ın istikrara kavuşacağı ileri sürülürken bölgede yaşanan örtülü Amerikan-Çin rekabeti bu duruma engel olmuştur (Anadolu Ajansı, 2018). 2011 yılında Sudan'dan ayrıldıktan sonra 2013 yılında Güney Sudan'da iç savaş patlak vermiştir. Özetle başarısız devletler sıralamasına bakıldığında özellikle devletlerin içinde buldukları iç savaşların devletlerin sıralamasının belirlenmesinde etkili olduğu görülmektedir. Yaşanılan iç savaşlar devletleri ekonomik, sosyal, siyasi anlamda bir çöküşe sürüklemiştir.

4. Başarısız Devletler ve Terörizm

Başarısız olarak tanımlanan devletlerin uluslararası ilişkiler üzerindeki en derin etkisi, sebep oldukları küresel ve bölgesel güvenlik sorunlarıdır. Çünkü bu devletler mevcut düzeni kendi başlarına değiştirme kapasitelerine sahip olmasalar bile, verdikleri zararlar ile komşularının ve bölgelerinin güvenliğini tehlikeye atmaktadırlar. Self determinasyon hakkının kullanılmaya başlandığı 1960'lar başarısız devletler için başlangıç sayılsa da konunun uluslararası ilişkiler gündemine gelmesi Soğuk Savaş sonrasına dayanmaktadır. 1960'lar sonrası Afrika kıtasında eski sömürge topraklarında yeni devletlerin oluşması yerel halklarda memnuniyet uyandırırken, bu devletler sömürge döneminin devamı niteliğinde yapılmıştır. Bu da beraberinde çatışma ve iç savaşı getirmiştir. Soğuk Savaş döneminde ise devletlerin toprak bütünlükleri ideolojik nedenlerle Doğu ve Batı bloklarının askeri ve ekonomik desteği ile korumaya çalışılmıştır (Batır, 2017). Fakat SSCB'nin dağılmasıyla bu ülkelere yapılan yardımlar kesilmiş ve ülkelerin kapasiteleri net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bu süreç sonrasında klasik anlamda devletler arasındaki konvansiyonel ordular aracılığıyla yürütülen savaşlar biçim değişimine uğrayarak yerini "yeni savaşlar" olarak tanımlanan asimetrik savaşlara bırakmıştır.

Ottaway ve Mair (2004)'e göre uluslararası istikrarın sağlanması açısından iflas riski bulunan ve iflasın eşiğinde olan devletler ciddi bir tehdit oluşturdukları ifade edilmektedir. Bu devletler uyuşturucu ve silah kaçakçılığının merkezi haline gelir. Yurt içinde vatandaşlarına gerekli kamu hizmetini ve güvenliğini sağlayamamaları nedeniyle istikrarsız hale gelmeleri kaçınılmazdır. İstikrarsızlık bu devletlerin sınırlarının ötesine geçmekte ve komşularını etkileyen çatışmalar da ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, artan devlet başarısızlığı, devletsiz toprakların artış göstermesi anlamına gelmektedir. Bu durum uluslararası toplumun çözmeye hazır olduğu bir problem olarak görülmemektedir.

Devletlerin çöküşü süreçlerinde, devletin tekelinde olan şiddet kullanımının devlet tekelinden ayrılması sonucunda terörizm, organize suç ve iç çatışma için uygun

ortam hazırlamıştır. Böylelikle devletler arası savaşlar yerini iç çatışmalara bırakmış ve düzenli orduların yerini paramiliter aktörler, savaş ağaları, suç grupları, çocuk askerler, teröristler ya da paralı askerler almaya başlamıştır. Bu durum işkence, insan ve uyuşturucu kaçakçılığı, etnik temizlik, kara para aklama ve silah ticareti gibi sorunlara yol açmıştır. Sonuç olarak, komşu ülkelere yoğun bir mülteci akını veya sınırlarda terör faaliyetlerinin yoğunlaşması bölgesel istikrarı tehlikeye atmaya başlamıştır. Başarısız ya da çöküş halindeki devletlerde uluslararası terör örgütlerinin (El Nusra, El Kaide gibi) yuvalandığı ve işlevselliğini büyük ölçüde kaybeden devletlerin (Somali, Afganistan gibi) aşırılıkçı teröristlerin üsleri haline geldiğini görülmüştür (Özalp, 2014, s. 358).

Anarşi ve terör küreselleşen dünyada sınırları rahatlıkla aşabilen ve sınır komşularını tehdit edebilen olgulardır. Bu durum, uluslararası sistemdeki tüm devletleri olumsuz etkilemektedir. Başarısız devletler uluslararası sistem için sorun teşkil etmektedir çünkü terör, iç savaş, yoksulluk ve göç gibi olgular öncelikle komşu devletlerde sorunlar yaşanmasına neden olmakta ve uluslararası sistemde boşluklar yaratmaktadır. Bu boşluklar insan tacirleri ve benzeri suç örgütleri tarafından doldurulmakta ve bu ülkeler terör grupları tarafından güvenli bölge olarak tercih edilmektedir.

Başarısız devletler 11 Eylül saldırılarından sonrasında uluslararası terörizmin gelişmesini ve yayılmasını sağlayan bir faktör olarak görülmüştür. Dolayısıyla bu alandaki Amerika’da yapılan çalışmaların çok daha fazla olduğu bildirilmektedir. Bunların yanı sıra söz konusu çalışmaların ABD hükümeti tarafından da desteklendiği vurgulanmaktadır. ABD Ulusal Güvenlik Birimi başarısız devletleri “teröristler için güvenli limanlar” olarak tanımlamaktadır. Buna ek olarak 11 Eylül saldırılarından sonra, uluslararası toplumun veya büyük güçlerin, başarısız olan devletlerin oluşturduğu tehlikeleri görmezden gelmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. ABD Eski Dış İşleri Bakanı Rice; “Bugün ... güvenliğimize yönelen en büyük tehdit, güçlü ve saldırgan devletler arasındaki sınırlardan ziyade çok zayıf ve başarısızlık yolundaki devletlerin iç dinamikleri doğrultusunda tanımlanmaktadır” (Washington Post, 2005) açıklamasıyla başarısız devletlerin uluslararası sistem için ne derece tehlikeli olduğunu vurgulamıştır. Örnek verilecek olursa Sudan ve Somali gibi ülkeler, özellikle Soğuk Savaştan sonra İslamcı hareketlerin önemli bir merkezine dönüşmüşlerdir. Bunun sonucunda El Kaide gibi yapılara zemin oluşturmuşlardır. 1998 yılında Kenya ve Tanzanya’da Amerikan büyükelçiliklerine yönelik olarak gerçekleştirilen saldırılarda 225 kişi hayatını kaybetmiştir. Bunun yanı sıra ABD tarafından söz konusu saldırılardan El Kaide sorumlu tutulmuştur. El Kaide’nin bu saldırı gücünü ise Somali’deki varlığına dayandırmıştır (BBC News, 2013).

2020 yılı Başarısız Devletler Endeksi’nde 2. sırada yer alan Somali örneğinde görüleceği üzere Somali’deki terör olayları sadece ülkede yaşayan Somalileri etkilemekle kalmayıp bir domino etkisi yaratarak uluslararası sistemi de etkilediği

görülmektedir. Somali devleti, 1991 yılında merkezi otoritesinin çökmesiyle istikrarsız bir iç savaş dönemine girmiştir. Barış ve uzlaşa adına defalarca dış müdahaleler ve konferanslar yapılmasına rağmen, bir dizi sorunla karşı karşıyadır. Son 30 yılda istikrarsızlığın temel örneklerinden biri olarak ortaya çıkan Somali'de devletleşme sürecinin yürütülememesi ve devlet inşa sürecinin iç ve dış etkenlerle başarısız olması Somali'nin başarısız devlet olmasında temel etkenlerdir. Bu süreçte 2 milyondan fazla Somalili, iç savaşlar nedeniyle yer değiştirmek zorunda kalmış, Somali insan ticareti, uyuşturucu ve silah ve kaçakçılığı gibi suç şebekelerinin merkezi haline gelmiş, El Kaide ve Eş-Şebab gibi terör örgütlerine ev sahipliği yapmıştır. Bunlara ek olarak deniz soyguncularının da yuvası olmuştur.

Bugünkü Somali topraklarının neredeyse iki katı olan 19. yüzyıl toprakları, İngiliz, Fransız ve İtalyan sömürgeciliği tarafından dil ve din gözetmeksizin yapay sınırlar çizilerek paylaştırılmış ve Etiyopya, Kenya ve Cibuti adında yeni devletler kurulmuştur. Bir milletin aynı toprak parçası üstünde birden fazla devlete bölünmesi ise "Büyük Somali" idealini ortaya çıkarmıştır. Bu ideali bahane olarak kullanan komşu ülkeler ise sürekli olarak, Somali'nin iç işlerine müdahale etmiştir. 1960-1969 yılları arasında kısa ömürlü bir cumhuriyet rejimi kurulmasına rağmen bu süreç Siad Barre tarafından gerçekleştirilen darbe ile sona ermiştir. Barre dönemi 1969'da darbeye başlamış ve 1991'de hükümetin çökmesine kadar devam etmiştir (Lewis, 1999).

Barre, ülkeyi modernleştirmeye, aşiret ayrımını ortadan kaldırmaya ve merkezi yönetimi güçlendirmeye yönelik politikalar uygulamaya çalışmıştır. Ancak 1991 yılında yönetimdeki yolsuzluklar, aşırı güç kullanımı, amaçlarına ulaşamama, Ogaden Saaşı'na girme ve başarısız olma gibi nedenlerle ülkeyi terk etmiştir (Gün & Şahin, 2021). Birleşik Somali Kongresi'nin (USC) 1991 yılında başkente düzenlediği saldırıda yaklaşık 5.000 kişi hayatını kaybetmiştir. 27 Ocak 1991 tarihinde Birleşik Somali Kongresi isyancıları tarafından başkent yönetilmeye başlanmıştır (HRW, 2019). Bu gelişmeler sonucunda klan mücadelesi tırmanmış ve oluşan güç boşluğu ile herkesin herkese karşı savaştığı doğa durumuna geri dönmüştür. Yaşanan çatışmalar sonucunda 250 bin kişi hayatını kaybetmiş ve üç milyon kişi göç etmek zorunda kalmıştır. Somali'deki durum, 1992'deki şiddetli kıtlıkla daha da kötüleşmiş ve bu durum Birleşmiş Milletler'in müdahalesine yol açmıştır (Lewis, 1999). Bunların yanı sıra Somali'de etnik farklılığa dayanmayan toplam beş ana kabile bulunduğu ifade edilmektedir. Bunlar: Darod, Dir, Digil, Marifle-Haviye ve Isaak kabileleri olarak ifade edilmektedir. Isaak kabilesi, Somali'deki en büyük kabiledir (Solomon, 2015). Bunların sonucunda herhangi bir klanın diğer klanlardan daha fazla ekonomik, sosyal ve siyasi güce sahip olması ve diğer klanların bu güçten mahrum bırakılması durumunun, Somali'nin siyasi kültürü haline geldiği görülmektedir. Bu nedenle klanlar tarafından daha fazla güç elde etmek için daha fazla güç kullanılmaya başlanmıştır.

Merkezi yönetimin devrilmesinden sonra İslam Mahkemeleri Birliği yönetime geçtiği ilk dönemlerde görece de olsa düzeni sağlanmıştır. İMB, aslen, özellikle iş adamlarının taleplerine uygun olarak, emirlere uymayan veya hırsızlık yapanları cezalandırmak için oluşturulmuştur. Farklı aşiretlerden din adamlarının ve silahlı militanların desteğiyle İMB'lerin sayısı zaman içinde 40'ı aşmıştır. Mahkemeler, düzen ve istikrar yanlılarından ve silahlı mücadeleyi destekleyenlerden oluşmaktadır. Başlangıçta ılımlı tarafı ağır basan İMB'lerin zaman içinde radikalleştiği gözlemlenmektedir. Askeri kanadı Harekat El-Şebab El Mücahidin (Mücahit Gençlik Örgütü) tarafında oluşan İMB kısa sürede hem Somali milliyetçilerinden destek almış hem de uluslararası bağlantılar kurarak ağını genişletmiştir. Yaşanan radikalleşme sonucuna El-Şebab gibi örgütler güçlenmiş, Somali ve Etiyopya arasında Kenya'nın da dahil olduğu bir savaş başlamış, yaşanan kuralılık, yoksulluk, deniz haydutluğu ve yolsuzluklar ülkenin durumunu daha da kötüye götürmüştür.

Somali, dünyadaki en yoksul ülkelerden biri olarak bilinmektedir. Bu nedenle Somali'de yoksulluğun ve yolsuzluğun zaman içerisinde çok büyük boyutlara ulaştığı ifade edilmektedir. Somali 20 yıldır devlet sisteminden yoksun bırakıldığı için eğitim ve sağlık gibi temel kamu hizmetleri de verilememektedir. 1991 yılında Barre devrildikten sonra Somali'nin şiddete sarmalına girdiği görülmektedir. Bununla birlikte Somali'de yüzbinlerce insan şiddet ve açlıktan yaşamını yitirirken, milyonlarca insan da aynı sebeplerden mülteci durumuna düşmüştür. Terör örgütü El-Şebab'ın ortaya çıkmasının önem arz eden bir sebepler arasında siyasi kurumların başarısızlığı gösterilmektedir. El-Şebab'ın ortaya çıkışını etkileyen diğer dinamik din unsurdur. El Şebab örgütüne göre "din elden gitmektedir". Buna karşın El-Şebab selefi prensiplere göre bir İslam Devleti kurma amacındadır. Kabile kimliği etrafında şekillenen bir topluluk olmasına rağmen El-Şebab din unsurunu faaliyetlerini sürdürmede aktif şekilde kullanabilmiştir (Sıradağ, 2015). Zamanla güçlenen El-Şebab işleyen bir devlet mekanizmasının kendi hareket alanını sınırlandıracağını düşündüğünden çoğunlukla siyasi liderlere karşı saldırılar gerçekleştirmiştir. 2018 yılında düzenlenen askeri konvoy saldırısı sonrasında 2'si milletvekili olmak üzere 9 kişi hayatını kaybetmiştir (Independent, 2019). El-Şebab terör örgütünün Somali'de gerçekleştirdiği en kanlı eylem Ekim 2017'de düzenlenen ve 587 kişiyi hayatını kaybettiği bomba yüklü kamyon saldırısı olmuştur (BBC, 2018). Bunun yanı sıra El-Şebab tarafından başkent Mogadişu'da gerçekleştirilen bir diğer saldırının ise Birleşik Arap Emirlikleri'nden diplomatların taşınmakta olduğu konvoya yönelik olduğu belirtilmektedir. Bunun yanı sıra Türk büyükelçiliği yakınlarına yapılan bir saldırı sonucunda ise altı kişinin hayatını kaybettiği ifade edilmektedir (Anadolu Ajansı, 2015). Örgütün ilk uluslararası saldırısı ise 2010 yılında Uganda'nın başkenti Kampala'da Dünya Kupası maçı sırasında gerçekleştirilmiştir. Bu saldırıda 64 kişi hayatını kaybetmiştir (The Telegraph, 2010). Örgütün sık sık saldırı düzenlediği başka bir yer ise komşu devlet Kenya'dır. Kenya'daki en kanlı saldırı Garisso Üniversitesi'nde düzenlenmiştir.

Nisan 2015’de gerçekleşen saldırıda 148 kişi hayatını kaybetmiştir (CNN World, 2019).

Yaşanan bu gelişmeler sonucunda 1992-2000 yılları arasında Somali dış müdahaleye açık bir hale gelmiştir. Bu süreçte ilk olarak Birleşmiş Milletler Barış Gücü (UNISOM), sonrasında ise ABD liderliğindeki Birleşmiş Milletler Görev Gücü (UNITAF) Somali’de varlık göstermeye başlamıştır. ABD’nin arabuluculuğuyla 2000 yılında Geçici Federal Hükümet (TFG) inşa edilmiştir (Dörrie, 2014). BM, 19 Ocak 2007 tarihinde Somali'deki zayıf devletin bıraktığı boşluğu doldurmak için Afrika Birliği ve ABD ile bir araya gelerek AMISOM adında bir barış gücü oluşturmuşlardır. AMISOM, tüm taraflarla işbirliği yapmak, uzlaşma ve diyalogu desteklemek, Federal Geçiş Dönemi Hükümetini korumak, altyapının kurulmasına katkı sunmak, ulusal güvenlik istikrar programının uygulanmasına destek olmak, silahsızlanmanın temellerini atmak, güven ortamı yaratmak gibi amaçlarla kurulmuştur. Buna ek olarak AMISOM deniz, kara ve polis gücüne sahiptir (AMISOM, 2020).

1991’den beri bir merkezi hükümete sahip olmayan Somali’de 2012 yılında Parlamento Mogadişu’da toplanmıştır. 10 Eylül 201’de Hasan Şeyh Mahmud parlamento tarafından Cumhurbaşkanı seçilmiş ve Ocak 2013’de ABD, 1991 yılından beri ilk kez, Somali hükümetini tanıdığını açıklamıştır. 2016 yılında seçim sürecine giren Somali’de 8 Şubat 2017’de yapılan seçim sonucunda Muhammed Abdülhadi Muhammed cumhurbaşkanı seçilmiştir. Sonrasında Başbakan Hasan Ali Keyre tarafından kurulan bakanlar kurulu 29 Mart 2017’de güvenoyu alarak göreve başlamıştır.

Gücün doğası gereği, bir devletteki otorite boşluğunun yasal hükümet tarafından doldurulamaması, devletin egemenlik haklarını kullanmasına yol açar. Kendi ülkesine ilişkin söz söyleme hakkını elinden devlet bu yetkisini başta kaçakçılar olmak üzere suç örgütlerine bırakmak zorunda kalır. Devlet otoritesi olmaması da bu örgütlerin hem ülke içinde yerleşmesine hem de yasa dışı faaliyetlerini dünya çapına yaymalarına neden olur. Bu süreç bir kısır döngüdür. Başarısız devletlerde ortaya çıkan bu olumsuzluklarla başarısız devletlerin baş etmeleri mümkün oldukça zordur. Tabii söz konusu durum çöken devletlerin yanı sıra çevre devletler için de çeşitli güvenlik, siyasi ve ekonomik problemleri beraberinde getirmektedir. Bu ve yukarıda sayılan tüm nedenlerle, başarısız devletler uluslararası toplum içinde giderek artan bir endişe kaynağı olarak görülmektedir.

5. Sonuç

Devlet kavramı, Hobbes, Locke ve Rousseau'nun halkın doğa durumundan kurtulmak için kendi rızasıyla bazı haklarını devlete devredilmesine dayanan bir toplumsal sözleşme çerçevesinde gelişmiştir. Bu sözleşmeye her iki tarafın da sadık kalması beklenir. Taraflardan biri veya her ikisi tarafından verilen sözde

durulmaması ya da hata yapılması halinde ise doğa durumuna geri dönme riski vardır.

Uluslararası ilişkilerin temel birimi olan devletler, uluslararası sistemin ve uluslararası hukukun ana yapısını oluşturmaktadır. Günümüzde uluslararası sistemi de şekillendiren toplumsal sözleşme odaklı bu yapı, devletlerin tarihi gelişim sürecinin son aşaması olarak görülmektedir.

Ulus-devlet sistemi adını alan yapının, esasen orta çağ dünyasının ekonomik ve sosyal oluşumu tamamlandıktan sonra Avrupa'da ortaya çıkan 500 yıllık geçmişe sahip bir modeli anlattığı vurgulanmaktadır. Aydınlanma, Sanayi Devrimi ve Fransız Devrimi sonrasında tüm dünyaya yayılmaya başlayan bu model, dünya siyasi haritasını radikal bir şekilde değiştirmiştir. Günümüzde geçerliliğini koruyan Vestfalyan devlet merkezli modelde devletler küresel düzlemde eşitler arasında birinci durumdadır. Buna karşın devletlerin kapasite farklılıkları “başarısız devletler” kategorisinin oluşmasına neden olmaktadır. Bugünün dünyasında, devletler sınırları içerisindeki tüm insanların güvenliğini garanti edebiliyorsa, sosyal, ekonomik ve kültürel gereksinimlerini karşılamada problem yaşamıyorsa ve belirli bir kamu bürokrasisine sahipse, “başarılı devlet” olarak kabul edilir. Buna karşın bir devlet, ülke içinde ve dışında meşruiyet sorunu yaşamaya başlamışsa, nüfusun güvenlik ihtiyaçlarını karşılayamıyor, ülkesinin sınırlarını korumakta zorlanıyorsa başarısız devlet olarak adlandırılır. Bunun yanı sıra ülke içinde bulunan farklı dini ve etnik gruplar arasında taraf olmakta ve ülkede yaşayan vatandaşları üzerinde ağırlıklı olarak güç kullanarak otorite sağlamaktadır. Ayrıca ülkede meydana gelen yoksulluk ve yolsuzluğa çözüm bulamamakta ve bu komşu ülkelerin güvenlik ve istikrarını tehdit etmektedir. Buradan hareketle bir devletin başarısız olması hem ülke vatandaşlarına hem de diğer ülkelere karşı bir tehdit haline dönüşmesi demektir. Örnek vermek gerekirse 2011 yılında başlayan iç savaş sonrası Suriye'nin başarısızlığa gidişi incelenebilir. Yarım milyondan fazla insan hayatını kaybetmiş, ülkenin nüfusunun büyük bir kısmı komşu ülkelere göç etmiştir.

Başarısız devletlerde, bir devlet için öngörülen toprak bütünlüğü, güvenlik ve kamu hizmetlerinin sunumu gibi temel işlevlerin ya eksik yapıldığı ya da hiç yapılamadığı gözlenmektedir. Bu durumun sonucunda devlet kurumları işlevlerini yitirmekte ve devlet ve vatandaş arasındaki toplumsal sözleşme büyük ölçüde bozulmaktadır. Bahsi geçen bozulma sonrasında vatandaşlar ülke içinde kendi adaletlerini kendileri sağlamaya başlarlar. Bunun sonucunda ise Ülkede devlet otoritesine ve meşru güç kullanma tekelinin kullanılmasında devlete alternatif silahlı gruplar oluşur. Bu gruplar zamanla belirli bir bölgeyi hatta ülke genelini ele geçirmeyi hedefler. Başarısız devletlerde yaşanan yönetim eksikliği ise sınırları kapsamında yer alan suç gruplarıyla mücadele etme gücüne sahip olmadığı anlamına gelmektedir.

Yoksulluk, adaletsiz gelir dağılımı, etkisiz kolluk kuvvetleri gibi faktörler küçük gerilla gruplarının gelişmesine olanak tanıyacaktır. Bu yönleriyle başarısız

devletler kendi coğrafyalarında adeta kara deliklerdir. Sadece komşu coğrafi bölgeler için değil, uzak ülkeler için de risk oluşturmaktadırlar.

Başarısız devletler kurulan uluslararası düzen içerisinde ahengi bozan parçalardır. Başarısız devletler her şeyden önce bu düzen için gerekli olan ekonomik istikrar için bir tehdittir. Başarısız devletler genellikle dünyanın zengin yeraltı kaynaklarının olduğu bölgelerde bulunur. Bu durum öncelikle küresel ekonomik istikrar açısından sakıncalıdır. Dünya petrol rezervlerinin büyük bölümünün Orta Doğu'da ve elmas üretiminin neredeyse tamamının Afrika kıtasında gerçekleştiği düşünüldüğünde başarısız devletlerin etkilerinin ne derece büyük olacağı anlaşılmaktadır. Buna ek olarak çok uluslu şirketler istikrarsızlaşan bu devletlerde sosyolojik ve siyasi istikrarı düşünmeden, tamamen kendi çıkarları doğrultusunda faaliyette bulunabilirler.

Sonuçta, başarısız devletlerin, terörizmin patlamasına doğrudan ya da dolaylı olarak yol açabilecekleri veya var olan terörün şiddetinin yanı sıra etkisini de arttırabilecekleri ifade edilmektedir. Ancak istikrarlı, güçlü ve etkin devletlerde terör örgütlerinin devamlılığını sürdürme ihtimali Somali, Afganistan ve Sudan gibi kırılgan veya başarısız devletlerde sürdürme ihtimalinden çok daha düşüktür. Buna karşın Lübnan, Nijerya ve Tacikistan (2003 yılında) devletleri çöküşten kurtulmuştur. Bununla birlikte söz konusu devletlerin Rotberg (2003) tarafından zayıf devletler olarak tanımlandıkları ifade edilmektedir. Çökmüş devletten başarısız devlete yükselen Afganistan ve Sierra Leone'nın yanı sıra Zimbabwe de güçlü devlet olmaktan hızla başarısızlığa doğru sürüklendiği ifade edilmektedir. Bu başarısızlık ve çöküş ise söz konusu devletler için gerçek bir nitelik olarak kabul edilmektedir. Fakat bu durumlarının her zaman böyle kalacağı yani değişmeyeceği anlamına gelmemektedir. Çünkü başarısızlık, zayıflık ve çöküş arasında gidip gelen bir seviye olarak görülmektedir. Bu nedenle söz konusu durumların ortaya çıkmasını arzu etmeyen devletler için "başarısızlık" ve "çöküş" kaçınılmaz durumlar değildir.

Kaynakça

Alizade, M. (2019). *Uluslararası Politikada Başarısız Devletlerin Demokratikleşme Sorunu*. Azerbaycan: Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi.

AMISOM. (2020). *AMISOM-Mandate*. <https://amisom-au.org/amisom-mandate/> (Erişim Tarihi: 29.03.2022).

Anadolu Ajansı. (2015). *Somali'de BAE Konvoyuna Saldırı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/somalide-bae-konvoyuna-saldiri/33039> (Erişim Tarihi: 29.03.2022).

- Anadolu Ajansı. (2018). *Güney Sudan'da iç savaş ve barış süreci*.
<https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/guney-sudan-da-ic-savas-ve-baris-sureci/1310111> (Erişim Tarihi: 27.03.2022).
- Arslanel, M. N., & Eryücel, E. (2011). Modern Devlet Anlayışının Felsefi Temelleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 1-20.
- Batır, K. (2017). Uluslararası Hukukta Devlet ve Başarısız Devletler: Somali Örneği. *ÇOMÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 81-88.
- BBC. (2018). *Somalia's al-Shabaab Carries out Attack on Military Base*.
<https://www.bbc.com/news/world-africa-44923575> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 29.03.2022).
- BBC News. (2013). ABD komandolarının Afrika operasyonu.
https://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/10/131006_abd_komando (Erişim Tarihi: 03.07.2022).
- Bingöl, O. (2016). *Başarısız Devletler, Kavramlar, Nedenler, Sonuçlar*. Ankara: Barış Kitabevi.
- Carment, D. (2003). Assessing State Failure: Implications for Theory and Policy. *Third World Quarterly*, 24(3), 407-427.
- Carment, D., Gazo, J. J., & Prest, S. (2007). Risk Assessment and State Failure. *Global Society*, 21(1), 47-69.
- CNN World. (2019). *Three men found guilty of 2015 attack on Kenya university*.
<https://edition.cnn.com/2019/06/19/africa/kenya-garissa-attack-ruling/index.html> (Erişim Tarihi: 29.03.2022).
- Cojanu, V., & Alina, I. (2007). Analysis of Failed States: Some Problems of Definition and Measurement. *The Romanian Economic Journal*(25), 113-132.
- Dörrie, P. (2014). *Al Shabab: A Close Look at East Africa's Deadliest Radicals*.
World Politics Review:
<https://www.worldpoliticsreview.com/articles/14005/al-shabab-a-close-look-at-east-africa-s-deadliest-radicals> (Erişim Tarihi: 29.03.2022).
- Fragile States Index. (2017). *Fragile States Index and CAST Framework Methodology*.
<https://fragilestatesindex.org/2017/05/13/fragile-states-index-and-cast-framework-methodology/> (Erişim Tarihi: 27.03.2022).

- Fragile States Index. (2018). *How Many Countries are Included in the Fragile States Index?* <https://fragilestatesindex.org/frequently-asked-questions/how-many-countries-are-included-in-the-fragile-states-index/> (Erişim Tarihi: 27.03.2022).
- Gözler, K. (2007). *Devletin Genel Teorisi*. Bursa: Ekin Basım Yayın.
- Gross, J. G. (1996). Towards a Taxonomy of Failed States in the New World Order: Decaying Somalia, Liberia, Rwanda and Haiti. *Third World Quarterly*, 17(3), 455-471.
- Gün, R. İ., & Şahin, G. (2021). Başarısız Devlet ve Terörizm: Somali. 20. *Uluslararası Kamu Yönetimi Formu* (s. 1155-1168). Malatya: Malatya Üniversitesi İ.İ.B.F. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.
- Helmas, G. B., & Ratner, S. R. (1993). Saving Failed States. *Foreign Policy*(89), 3-20.
- HRW. (2019). *Somalia*. <https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/somalia> (Erişim Tarihi: 29.03.2022).
- Independent. (2019). *Al-Shabaab: Who are the East African jihadi group and what are their goal*. <https://www.independent.co.uk/news/world/africa/al-shabaab-who-africa-terror-group-jihadi-group-somalia-islamist-a8728921.html> (Erişim Tarihi: 29.03.2022).
- Karacçuka, M., & Çelik, N. (2017). Kırılgan - Başarısız Devlet Olgusu ve Terörizm İlişkisi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 20-41.
- Kiraz, S. (2012). Uluslararası İlişkilerde Egemenliğin Değişen Yüzü. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(1), 93-102.
- Klarre, T. M. (2004). The Deadly Connection: Paramilitary Bands, Small Arms Diffisuion, and State Failure. R. I. Rotberg içinde, *When States Fail, Causes and Consequences* (s. 116-134). New Jersey: Princeton University Press.
- Lewis, I. M. (1999). *A pastoral democracy: a study of pastoralism and politics among the Northern Somali of the Horn of Africa*. Germany: LIT Verlag Münster.
- Ottoway, M., & Miar, S. (2004). *States at Risk and Failed States*. Almanya: SWP.
- Öğüt, S. (2013). Başarısız Devlet Kavramının İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19(3), 163-177.

- Özalp, O. N. (2014). Uluslararası İlişkilerde Başarısız Devletler Sorunsalı ve Bu Sorunsalın Uluslararası Hukuka Etkileri. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 72(1), 349-362.
- Rotberg, R. (2003). *State Failure and State Weakness in a Time of Terror*. Washington: Brookings Institution Press.
- Rothberg, R. (2002). The New Nature Of Nation – State Failure. *The Washington Quarterly*, 25(3), 85-96.
- Sıradağ, A. (2015). *Sahra –Altı Afrika’ında Terörist Grupların Yükselişi Boko Haram ve Eş-Şebab*. Ankara: SETA Vakfı Yayınları.
- Solomon, H. (2015). New Security Challenges Terrorism and Counter-Terrorism in Africa Fighting Insurgency from Al Shabaab. S. Croft içinde, *Ansar Dine and Boko Haram* (s. 35-57). Publisher: Palgrave Macmillan.
- Şahin, G. (2019). İç Savaş ve Çözüm Bekleyen Sorunlar. G. Şahin içinde, *Somali, Barış İstikrar ve Kurumsallaşma* (s. 65-82). İstanbul: Milli Savunma Üniversitesi Yayınları.
- The Fund for Peace. (2021). *Fragile State Index*. <https://fragilestatesindex.org/%20%5bEri%C5%9Fim> (Erişim Tarihi: 27.03.2022).
- The Telegraph. (2010). *Al-Shabaab Islamists suspected in deadly Ugandan World Cup bombings*. <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/uganda/7885111/Al-Shabaab-Islamists-suspected-in-deadly-Ugandan-World-Cup-bombings.html> (Erişim Tarihi: 29.03.2022).
- Washington Post. (2005). The Promise of Democratic Peace: Why Promoting Freedom is the Only Realistic Path to Security.
- Yalvaç, F. (2005). Devlet. A. Eralp içinde, *Devlet ve Ötesi* (s. 15-53). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Zartman, I. W. (1995). *Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority*. Boulder: Lynne Rienner.
- Zartman, I. W. (1997). Intervening to Prevent State Collapse. *The Brown Journal of World Affairs*, 4(2), 13-21.

Etik Beyanı: Yazarlar, bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu beyan etmektedir. Bilimsel etik konuları ile ilgili aksi bir durumun tespiti halinde tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına ait olup, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır.

The Relationship Between Failed States and Terrosim

Extended Abstract

1. Introduction

As globalisation and sovereignty have become intertwined in the transition from the 20th to the 21st century, many states have struggled to effectively fulfill the functions that come with being a state. As a result, the concept of the "failed state" has emerged in the international system. In this context, following globalization that has occurred after the end of the Cold War, it has been recognized that states that are having difficulty in ensuring the security of the state and society, along with economic, political, and social issues, have become a problem that threatens the international community. This situation has become both a reality and a thesis, and has started to take place on international political agenda.

2. Research Topic

The concept of the state, which is a social contract-oriented structure that shapes the international system today, also forms the basis of international law. Developed within the framework of a social contract based on the voluntary transfer of certain rights of the people to the state in order to escape the state of nature, the concept of the state is seen as the final stage of the historical development process of states.

In today's globalizing world, the concepts of anarchy and terrorism, which can easily cross borders and become factors that threaten the neighboring states of every state, negatively affect all states in the international system. It is stated that one of the biggest impacts of the states defined as failed on international relations is the global and regional security problems they cause in this context.

In this study, the relationship between the concept of failed state and terrorism, which transcends borders and directly threatens states, has been evaluated.

3. Results and Discussion

States, which are the basic unit of international relations, constitute the main structure of the international system and international law. Today, this structure based on social contract, which shapes the international system, is seen as the final stage of the historical development process of states. The structure, named as nation-state system, describes a model with a 500-year history that emerged in Europe after the completion of the economic and social formation of the medieval world. This model, which started to spread to the whole world after the Enlightenment, Industrial Revolution, and French Revolution, radically changed the world political map. In the current Vestfalian state-centered model that remains valid, states are in the first position among equals on the global level. However, the capacity differences of states lead to the emergence of the category of "failed states." In today's world, if a state can guarantee the security of all people within its borders, there are no problems in meeting their social, economic, and cultural needs, and it has a certain public bureaucracy, it is considered a "successful state." On the other hand, if a state begins to experience legitimacy problems both inside and outside the country, cannot meet the security needs of its population, and struggles to protect its borders, it is called a failed state. Furthermore, it takes sides among different religious and ethnic groups within the country and establishes authority primarily by using force over its citizens. It also cannot find a solution to poverty and corruption in the country, posing a threat to the security and stability of neighboring countries. It can be concluded that the failure of a state can mean a threat both to its own citizens and to other countries. For example, the deteriorating situation in Syria after the civil war that began in 2011 can be examined, where more than half a million people lost their lives and a significant part of the population migrated to neighboring countries.

4. Conclusion

In conclusion, it is stated that failed states can directly or indirectly contribute to the explosion of terrorism or increase the impact of existing terrorism. However, the likelihood of terrorist organizations maintaining their continuity in stable, strong, and effective states is much lower than in fragile or failed states such as Somalia, Afghanistan, and Sudan. On the other hand, Lebanon, Nigeria, and Tajikistan (in 2003) have managed to avoid collapse. However, it is stated that these states are defined as weak states by Rotberg (2003). Afghanistan and Sierra Leone, which have risen from collapsed states to failed states, as well as Zimbabwe, have rapidly been dragged towards failure from being a strong state. This failure and collapse are considered a real characteristic for these states. However, this does not mean that these situations will always remain the same and will not change. Because failure, weakness, and collapse are seen as a level that goes back and forth. Therefore, for states that do not desire the emergence of these situations, "failure" and "collapse" are not inevitable.